
Мовазнаўства

М.І. СВИТУНОВА

СКЛАНЕННЕ ПРЫНАЛЕЖНЫХ ЗАЙМЕННІКАЎ У "АПОКРЫСІСЕ" Х. ФІЛАЛЕТА

Сярод друкаваных помнікаў старабеларускага пісьменства існуе шэраг твораў, якія не пазбаўлены ўвагі даследчыкаў і дастаткова вядомы ў навуковых колах. Аднак цікавасць, якая праяўляецца ў адносінах да іх, часцей усяго вельмі аднабаковая. Да ліку менавіта такіх помнікаў старадаўняга пісьменства належыць "Апокрысіс" Хрыстафора Філалета, надрукаваны ў самы разгар рэлігійнай палемікі ў хуткім часе пасля заключэння Брэсцкай царкоўнай уніі 1596 года.¹ Ананімны аўтар твора выступіў на баку праваслаўных у іх палеміцы з каталіцка-уніяцкім згуртаваннем.² "Апокрысіс" з'явіўся першым сур'ёзным адказам на літаратурны націск прыхільнікаў уніі.

Цікавасць да разглядаемага твора абумоўлена рэлігійна-палемічнай тэматыкай і абмежавана такімі напрамкамі доследаў, як гісторыя рэлігійнай палемікі, гісторыя царквы, характарыстыка палітычна-сацыяльнага становішча на землях Вялікага княства Літоўскага ў канцы 16 стагоддзя і да т.п.³ Пэўную ўвагу надаюць сачыненню Філалета і літаратуразнаўцы пры даследаванні гісторыі рэлігійнай палемікі, звязанай з Брэсцкай царкоўнай уніяй.⁴ Мова помніка фактычна засталася па-за ўвагай лінгвістаў, калі не лічыць рэдкія спасылкі на яго ў асобных працах, якія аднак у адносінах да твора Філалета не вызначаюцца сістэмнасцю і паўнатой.

Пры падрыхтоўцы матэрыялу часткова быў прыменены сістэмны падыход, які з'яўляецца адным з найбольш папулярных і прадуктыўных напрамкаў сучаснай лінгвістыкі.

У сістэме скланення прыналежных займеннікаў старабеларускай мовы адбыліся толькі нязначныя змены ў параўнанні з агульнаўсходнеславянскім перыядам. Усе склонавыя формы прыналежных займеннікаў, зафіксаваныя ў "Апокрысісе" Х. Філалета, прадстаўлены ў табліцы.

Паступовым накладаннем падстаў "Зменныя часціны мовы", "Займеннікі", "Прыналежныя займеннікі" з тэксту "Апокрысіса" вылучаем мноства, напэўненне якога можа быць класіфікавана паводле розных прымет. У якасці класіфікуючых прымет прапануюцца наступныя :

(1) формы прыналежных займеннікаў, якія ў аналізуемым творы выступаюць толькі ў адзіным выглядзе;

(2) формы прыналежных займеннікаў, якія маюць больш чым адзін варыянт

Як базавыя элементы ўжыты знакі "+" (абазначае наяўнасць прыметы) і "-" (абазначае адсутнасць прыметы), якія камбінуюцца ў пары па меры памяншэння колькасці і якасці прымет. Усе магчымыя варыянты спалучэнняў знакаў можна прадставіць у выглядзе чатырох падмностваў R1 [+ +], R2 [+ -], R3 [- +], R4[- -].

а) У падмноства R1[+ +] уваходзяць такія першасныя элементы (формы прыналежных займеннікаў), якія валодаюць абедзвюма прыметамі адначасова, што супярэчыць законам фармальнай логікі і таму дадзенае падмноства не прымаецца да ўвагі.

б) Падмноства R2 [+ –] змяшчае такія формы прыналежных займеннікаў, якія зафіксаваны ў "Апокрысісе" толькі ў адзіным выглядзе. Да гэтай групы належаць найбольш старажытныя канчаткі.

Склонавыя формы прыналежных займеннікаў

Скл.	Н.	Р.	Д.	В.	Т.	М.
Займеннікі МОИ, МОЯ, МОЕ і ТВОИ, ТВОЯ, ТВОЕ						
Адз.лік	МОИ МОЯ —	МОЕГО МОЕЙ —	МОЕМУ — —	— МОЮ МОЕ	МОИМЪ — МОИМЪ	— МОЕЙ МОЕМЪ
	ТВОИ — ТВОЕ	ТВОЕГО ТВОЕЙ ТВОЕГО	— — —	ТВОИ ТВОЮ ТВОЕ	— — ТВОИМЪ	— — —
Мн.лік	— —	МОИХЪ ТВОИХЪ	— ТВОИМЪ	— ТВОИ	— ТВОИМИ	— —
Займеннікі НАШЪ, НАША, НАШЕ і ВАШЪ, ВАША, ВАШЕ						
Адз.лік м. і н. род	НАШЪ — НАШЕ	НАШОГО НАШЕГО НАШЕГО	НАШЕМУ — НАШЕМУ	НАШЪ — НАШЕ	НАШЫМЪ НАШИМЪ НАШЫМЪ	— — НАШОМЪ НАШЕМЪ НАШИМЪ
ж. род	НАША НАШЯ — ВАША	НАШОЙ НАШЕЙ НАШЕЕ ВАШЕЙ	НАШЕИ — ВАШЕЙ	НАШУ — —	НАШЕЮ — —	НАШОЙ НАШЕЙ — —
Мн.лік	НАШИ	НАШЫХЪ НАШИХЪ ВАШИХЪ	НАШЫМЪ НАШИМЪ —	НАШИ НАШИХЪ ВАШИ	НАШИМИ — —	НАШЫХЪ НАШИХЪ ВАШИХЪ
Займеннік СВОИ, СВОЯ, СВОЕ						
Адз.лік м. і н. род	— —	СВОЕГО СВОЕГО	СВОЕМУ СВОЕМУ	СВОИ СВОЕ	СВОИМЪ СВОИМЪ	СВОЕМЪ СВОЕМЪ СВОИМЪ
ж. род	—	СВОЕЙ СВОЕЕ	СВОЕЙ СВОЕЙ	СВОЮ СВОЮ	СВОЕЮ СВОЕЮ	СВОЕЙ СВОЕЙ
Мн.лік	—	СВОИХЪ	СВОИМЪ	СВОИ СВОЕ	СВОИМИ	СВОИХЪ

Прыналежныя займеннікі выступаюць у назоўным склоне адзіночнага ліку ў сваіх традыцыйных формах МОИ, ТВОИ у мужчынскім родзе, МОЯ ў жаночым (у тэксце помніка апошні галосны гэтай формы перадаецца выключна літарай юс малы), ТВОЕ – ў ніякім. Займеннік мужчынскага роду НАШЪ у гэтай жа пазіцыі выступае з цвёрдым шыпячым на канцы, а займеннік ніякага роду – у форме НАШЕ. У назоўна-вінавальным склоне множнага ліку прыналежныя займеннікі маюць старажытныя формы ТВОИ, НАШИ, ВАШИ.

У родным склоне адзіночнага ліку выступаюць формы МОЕГО, ТВОЕГО для мужчынскага і ніякага роду, МОЕЙ, ТВОЕЙ – для жаночага роду. У множным ліку ў гэтым жа склоне адзначаны формы МОИХЪ, ТВОИХЪ.

Давальны склон адзіночнага ліку прыналежных займеннікаў выступае ў формах СВОЕМУ, МОЕМУ, НАШЕМУ (з мяккім шыпячым на канцы) для мужчынскага і ніякага роду, СВОЕЙ, НАШЕЙ, ВАШЕЙ (таксама з мяккім шыпячым) для жаночага роду. У множным ліку гэтага ж склону адзначаны формы СВОИМЪ, ТВОИМЪ.

У вінавальным склоне адзіночнага ліку прыналежныя займеннікі мужчынскага роду маюць формы аднолькавыя з назоўным склонам НАШЪ, СВОИ, займеннікі жаночага роду выступаюць у формах МОЮ, ТВОЮ, НАШУ, СВОЮ, а займеннікі ніякага роду – у формах МОЕ, ТВОЕ, СВОЕ.

Прыналежаць займеннікі адзіночнага ліку мужчынскага і ніякага роду ў творным склоне выступаюць у аналізуюмым творы ў старажытных формах МОИМЪ, ТВОИМЪ, СВОИМЪ. Ё на канцы гэтых формаў сведчыць аб зацвярдзенні губнога [М]. Займеннікі жаночага роду адзначаны таксама ў традыцыйных поўных формах СВОЕЮ, НАШЕЮ. Займеннікі множнага ліку маюць у гэтай пазіцыі формы ТВОИМИ, НАШИМИ, СВОИМИ.

У адзіночным ліку месным склоне прыналежаць займеннікі выступаюць у старажытных формах МОЕМЪ, СВОЕМЪ (таксама з цвёрдым губным на канцы), СВОЕЙ, а ў множным ліку – у формах СВОИХЪ, ВАШИХЪ.

в) Найбольш цікавым уяўляецца напаяўненне падмноства R3 [- +], якое складаецца з варыянтных формаў прыналежаць займеннікаў.

1. Прыналежаць займеннікі НАШЪ, ВАШЪ у старажытнасці змяняліся па мяккаму тыпу скланення, аднак пасля зацвярдзення [Ш'] і пераходу [Э] у [О] пасля шыпячых формы ўскосных склону гэтых займеннікаў набылі канчаткі цвёрдага скланення, хаця вельмі часта захоўваліся і ранейшыя, уласцівыя мяккаму скланенню. Гэтым тлумачыцца наяўнасць у "Апокрысісе" варыянтных формаў:

•Р. скл. адз. л. м. р. – НАШОГО, НАШЕГО: В МАЕТНОСТЯХЪ СТОЛУ НАШОГО (38); ЛАСКА ВАМ* И ПОКОЙ И МЛѢТЬ ОТ БГА ВСЕМОГУЩОГО И ПНА НАШЕГО ІС ХА (17 адв.);

•Т. скл. адз. л. м. і н. р. – НАШЫМЪ, НАШИМЪ: ЗА ТАКИМ ОБОВЯЗКОМ НАШЫМ (32); ТЫЕЖ ПОСЛОВЕ ЗА ПОРУЧЕНЬЕМЪ НАШЫМЪ ДО МИТРОПОЛИТА ЕЗДИЛИ (12); СЯ ВЕРНЫМ ПАСТЫРЕМЪ НАШИМЪ ПОКАЗУЮЧИ (13 адв.); ЗА ЗЪЕХАНЬЕМ СЯ ТУТ ДО БЕРЕСТЯ НАШИМ (11);

•М. скл. адз. л. н. р. – НАШОМЪ, НАШЕМЪ: БУРМИСТРОМЪ... В МЕСТЕ НАШОМ ВИЛЕНСКОМЪ БУДУЧИМ (29); ВЪ КНЯЗСТВЕ НАШЕМЪ (30);

•Р. і М. скл. адз. л. ж. р. – НАШОЙ, НАШЕЙ: ИМЪ ЯКО НАЙВЫШОЙ НАШОЙ ДХОВНОЙ ЗВЕРХНОСТИ ОТПОРНЫМЪ ПАСТЫРОМЪ (15 адв.); РОЗДЕЛЪ ОТПОВЕДИ НАШЕЙ (33); ПРИ ВЕРЕ НАШОЙ ХРСТИАНСКОЙ И ВЪ СТОЙ БЖОЙ ВОСТОЧНОЙ ЦРКВИ МОЦНЕ СТОЯЧИ (18); ВЪ РЕЛЕИ НАШЕЙ (33 адв.);

•Р. і М. скл. мн. л. – НАШЫХЪ, НАШИХЪ: ДО ЛЕЧЕНЬЯ УРАЗОВЪ НАШЫХЪ (3 адв.); ВЕДЛУГЪ ПРАВ НАШИХ (34); ВЪ ЦРКВАХ НАШЫХЪ ГРЕЧЕСКЫХЪ (6 адв.); В МАЕТНОСТЯХЪ НАШИХЪ (34);

•Д. скл. мн. л. – НАШЫМЪ, НАШИМЪ: ПРОТИВЪ ПРАВОМЪ И СВОБОДАМЪ НАШЫМЪ (12 адв.); ВРЯДОМЪ НАШИМЪ РОСКАЖЕМО (38).

У аналізуюмым тэксце фанетычныя працэсы зацвярдзення шыпячых і пераходу [Э] пасля шыпячых пад націскам і па аналогіі ў [О] шырока прадстаўлены ў вышэй апісаных формах прыналежаць займеннікаў.

2. У помніках старабеларускага пісьменства дастаткова часта адбываецца змяшэнне канчаткаў займенных часцін мовы ў творным і месным склонах адзіночнага ліку мужчынскага і ніякага роду. У творы Філапета зафіксаваны формы прыналежаць займеннікаў ніякага роду адзіночнага ліку, якія ў месным склоне супадаюць з формамі творнага склону: разам з больш пашыранымі формамі НАШЕМЪ, СВОЕМЪ (ВЪ ТОМЪ МЕСТЕ НАШЕМЪ ВИЛЕНСКОМЪ (32); ЕМУ СЯ НА СВОЕМЪ МЕСЦУ ОТПОВЕСТЬ (70)) аўтар ужывае і формы НАШИМЪ, СВОИМЪ (ВЪ НАБОЖЕНСТВЕ НАШИМЪ ПРЕСЛЕДОВАНИ БЫВАЕМЪ (2 адв.); ТО ВЪ ПИСМЕ СВОИМЪ ПРИЧИТАЛЪ (65)). Характэрна, што падобнае змяшэнне канчаткаў назіраецца толькі ў ніякім родзе, прыналежаць займеннікі мужчынскага роду ў творным і месным склонах выступаюць у помніку з традыцыйнымі канчаткамі -ИМЪ і -ЕМЪ адпаведна:

* У прыкладах са старабеларускага тэксту "Апокрысіса" літары, якія надрукаваны над радком, падаюцца ў артыкуле малым шрыфтам.

Т. скл. – МОИМЪ – ЗНОСЯЧИ ПРИКЛАДОМЪ МОИМ ПИСМО С ПИСМОМЪ (57); НАШИМЪ – СЯ ВЕРНЫМ ПАСТЫРЕМЪ НАШИМЪ ПОКАЗУЮЧИ (13 адв.); СВОИМЪ – СВОИМЪ ГОЛОСОМЪ УМОЦНИЛЪ (74 адв.).

М. скл. – СВОЕМЪ – О НЕМЪ ПРОМЫСЛЬ ПИЛНЫЙ В ЖИВОТЕ СВОЕМЪ ЧИНИЛЪ (18).

Таксама традыцыйныя канчаткі маюць прыналежныя займеннікі ніякага роду адзіночнага ліку творнага склону:

МОИМЪ – МОИМЪ ЗДАНЬЕМЪ (58 адв.);

ТВОИМЪ – ЧИ ЖЕ СЯ ТО З ТВОИМЪ МЕЧТАНІЕМЪ НЕЗГОЖАЕТЪ (99);

СВОИМЪ – МИТРОПОЛИТЬ ИЗ СВОИМ ТОВАРЫШСТВОМ (27).

3. У аналізуемым тэксце сярод формаў роднага склону адзіночнага ліку жаночага роду пераважаюць больш познія формы з канчаткам -ОЙ/-ЕЙ, утвораныя ў выніку адпадзення канцавога -Е ў ранейшых канчатках -ОЕ/-ЕЕ: МОЕЙ, ТВОЕЙ, ВАШЕЙ і г.д. Сярод прыналежных займеннікаў старажытныя формы на -ЕЕ (НАШЕЕ, СВОЕЕ) сустракаюцца рэдка, у пераважнай большасці выпадкаў у цытатах і вытрымках з іншых твораў, якімі насычаны "Апокрысіс": ГСДИНЪ НИКИФОРЪ... ЯКО ПРОТОСИНЪКГЕЛЬ НЕШЕЕ ВЕЛИКОЕ ЦРКВИ (88); КАЖДЫЙ ВЕДЛЕ СВОЕЕ ЦРКВИ ПРЕДАНИИ СВЯТА ОБХОДИТЬ (49 адв.). Звычайна ж адпаведныя формы выступаюць з новым канчаткам -ОЙ/-ЕЙ (НАШОЙ/-ЕЙ, СВОЕЙ): ИМЪ ЯКО НАЙВЫШОЙ НАШОЙ ДХОВНОЙ ЗВЕРХНОСТИ ОТПОРНЫМЪ ПАСТЫРОМЪ (15 адв.); РОЗДЕЛЬ ОТПОВЕДИ НАШЕЙ (33); ВЕРЫ СВОЕЙ УЖИВАТИ (29 адв.).

4. Для формаў назоўна-вінавальнага склону множнага ліку прыналежных займеннікаў у аналізуемым помніку характэрна уніфікаванасць – для ўсіх трох родаў ужываецца адзіная форма на -И:

ТВОИ – ВНУТРОСТИ ТВОИ ВЫЧИСТИ (85);

НАШИ – РАБИНОВЕ НАШИ МОГОУТ ВАМЪ НАТО ОТКАЗАТИ (67 адв.);

ВАШИ – ДЛЯ ТОГО ВАСЪ И ПРОДКИ ВАШИ ПНЪ БГЪ НА ВЫСОКОСТИ ЗАМКУ ПОСТАВИЛ (116 адв.).

Толькі ў вінавальным склоне адзначаны варыянтныя формы СВОЕ і СВОИ: ЧЕРЕЗЪ СВОИ ПОСТУПКИ (28 адв.); АВТОРЪ СЛУЖБЫ СВОЕ УНИЖОНЫЕ... ЗАЛЕЦАЕТЪ (2).

г) Падмноства R4 [- –] "пустое"; напайненне яго не ўяўляе цікавасці ў межах дадзенага даследавання.

* * *

Ужыванне сістэмных метадаў дае магчымасць паслядоўна і выключна поўна апісаць усе характарыстыкі і катэгорыі аб'екта, у межах дадзенага даследавання – парадыгму скланення прыналежных займеннікаў у "Апокрысісе" Хрыстафора Філалета, частковы аналіз якой дазваляе зрабіць выснову, што ўжыванне прыналежных займеннікаў у аналізуемым творы ў цэлым адпавядае агульнапрынятым нормам старабеларускага пісьменства і рэлігійна-палемічнай літаратуры ў прыватнасці. Мова помніка адлюстроўвае наяўнасць варыянтных формаў прыналежных займеннікаў, якія звязаны:

а) з фанетычнымі працэсамі зацвярдзення шыпячага [Ш'] і пераходам [Э] у [О] пасля яго;

б) з працэсам уніфікацыі канчаткаў творнага і меснага склонаў у адзіночным ліку ніякім родзе;

в) з заменай старажытнага канчатка роднага склону адзіночнага ліку жаночага роду -ОЕ/-ЕЕ новым канчаткам -ОЙ/-ЕЙ;

г) з далейшай уніфікацыяй канчаткаў назоўна-вінавальнага склону множнага ліку.

У тэксце "Апокрысіса" адзначана зацвярдзенне губнога [М] на канцы формаў прыналежных займеннікаў мужчынскага і ніякага роду адзіночнага ліку творнага і меснага склону МОИМЪ, МОЕМЪ, НАШЫМЪ, НАШИМЪ, НАШОМЪ, СВОИМЪ, СВОЕМЪ.

Адметнасці ўжывання прыналежных займеннікаў у "Апокрысісе" Хрыстафора Філалета разам з іншымі асаблівасцямі складаюць непаўторны моўны воблік аднаго з найбольш цікавых і арыгінальных помнікаў старабеларускага пісьменства.

¹ "Апокрысіс" быў надрукаваны ў 1597 годзе ў Вільні на польскай мове, а ў наступным годзе ў Астрозе выйшаў яго пераклад на старабеларускай мове.

² Мяркуюць, што пад псеўданімам Хрыстафор Філалет выступіў вядомы пратэстант з Валыні Марцін Бранеўскі.

³ Найбольшую цікавасць "Апокрысіс" выклікае ў гісторыкаў, якія займаюцца вывучэннем рэлігійных плыняў і філасофіі на Беларусі ў сярэднявеччы, і ў апалагетаў праваслаўя, якія выступаюць з антыуніяцкімі творамі. З публікацый апошняга часу можна прыгадаць брашуру Крыштаповіча Л. Я. "Гуманизм "Апокрисиса" Христофора Филалета и национальное самосознание белорусского народа" (Мн., 1992), створаную на падставе гэтага помніка пісьменства, і кнігу Гайдуга М. "Брестская уния 1596 года" (Мн., 1996), у якой змешчаны спасылкі на твор Філалета.

⁴ Саверчанка І. Aurea mediocritas. Кніжна-пісьмовая культура Беларусі: Адраджэнне і ранняе барока. Мн., 1998. С. 110–116.

⁵ Булахаў М. Г. Прыметнік у беларускай мове. Мн., 1964.

Э. А. ЯЛОУСКАЯ

З ГІСТОРЫІ МЕДЫЦЫНСКАЙ ЛЕКСІКІ СТАРАБЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Лексіка помнікаў старабеларускай літаратурна-пісьмовай мовы ў сваім складзе мае вялікую колькасць слоў, якія звязаны з медыцынскай справай. Медыцынскія тэрміны выразна размяркоўваюцца ў семантычных адносінах па некалькіх падгрупах. Адною з такіх падгруп выступаюць назвы **лячэбных устаноў**:

Аптека (аптыка, обтека) (< польск. apteka, з 1484 г. < лац. apotheca < грэч. – *Ryb.*, 22; параўн. руск. аптека, з 1534 г. < польск. < лац < грэч. – ЭСРЯ, I–I, 133.) Слова мела два значэнні – "лячэбная ўстанова" і "лякарства". *Врачебница: Домъ где лечатъ, и тыжь аптыка* (Зіс., 22); *оузварить яко котель вирь море положит яко аптеку* (Зб. 262, 30); *водки въ аптеке для п.Шелковского (ИЮМ, XXIV, 1713, 47); много незликоных немочей людских не зельем ани обтеками... лечили* (Зб. 752, 124).¹ Значэнні пачалі разыходзіцца ў канцы XVI ст.; адно з іх захавалася да нашага часу.

Больница (болница) (< цслав. больница – Дьяч., I, 55) "бальніца": *Діакони, на тое от верных избраний, мають оныя заведати. То есть, учителей, школы, и больницы выховати* (Будны, 93); *...болницу, шпиталь убогихъ своих ради строити* (АЗР, IV, 1594, 70).

Шпиталь (польск. szpital, з 1588 г. < ням. spittel < лац. hospitall – Br. SE, 554) "бальніца": *в шпиталях хорых навежают* (Зб. 261, 124); *пабудовал розмаитыи шпитали и хорых и убогих там кормил* (Бельск., 296); *Больница – шпиталь* (Бяр., 9).

Асобнай падгрупай выступаюць назвы людзей, звязаных з **лекарскай справай**, і хворых. Сюды ў прыватнасці адносяцца наступныя лексічныя адзінкі:

Аптекарь (абтекарь, апотекарь, аптыкарь) (< польск. aptekarz, ст.–польск. aptekarz, з 1500 г. – Br. SE, 5; параўн. руск. аптекарь, з XVII ст. < польск. – ЭСРЯ, I–I, 153) "аптэкар": *апотекарь оучинить лекарство добровонное* (Скар. IC, 61); *при томъ были люди добрыи...* Ян Пигулка аптекарь а пань Лифинць (АВАК, XX, 1559, 13); *оныи абтекарь Станислав, для барверьства в него на онъ часъ будучей, передо мною установившися* (Пін., 1561, 123); *носящий речи пахнущие идеш за ним як за аптыкаром яким* (Зб. 261, 183).

¹ Ілюстрацыйны матэрыял падаецца сучаснымі графічнымі сродкамі з захаваннем арфаграфіі арыгіналаў.